

BRIEFING NOTE #5: 12. Juni 2017

KALAALLIT NUNAATA KUJATAANI ORNIGULLUNI
SULIAQARNEQ

Rachael Lorna Johnstone & Anne Merrild Hansen, Issittumi Uuliasionernik gassisionernillu misissuineranut Professorit & Issittumi Uuliasionernut gassisionernullu Ilisimatusarfimmut pisortat

I maj 2017-imi maajimi, innuttaasut naapinniarlugit aammalu nunap immikkoortuani ineriartornermut neriuutaat aarlerissutaallu ilikkagaqarfiginiarlugit, Kalaallit Nunaata kujataani illoqarfiit Qaqortoq aamma Narsaq tikeraarpagut. Illoqarfiit taakkua aatsitassarsiorfissat marluk, Tanbreez-ip suliaqarfiata aamma Kuannersuarni suliaqarfiup, qanitaanni inissisimapput. Inuit nunap immikkoortuani siunissami periarfissanik isiginnittaasit aammalu aatsitassarsiorfissat ineriartornermut sunniuteqarnissaannut naatsorsuutigisaat aammalu aningaasaqarnikkut ineriartortitsinissamut periarfissaqarfiusut allat pillugit naapeqatigalugit oqaloqatigaavut.

Katillugit inuit 17-it naapeqatigaavut, ilanngullugit Kommune Kujallermit (*Kalaallit Nunaata kujataani Kommuni*), suliffissuarnit aatsitassarsiorfittunit, takornariartitsisartunit, savaatilinnit, ilinniartitaanermit, kulturilerisunit, politiinit, suliffissuarnut sullissisartunit aamma avatangiisinut peqatigiiffinnit, (*Urani Naamik! e. Urani, Nej Tak!*) aallartitat aammalu najukkani inuiaqatigiinni inooqataasut.

Isumaqaarpugut aatsitassarsiorfiit arlaannaalluunniit aatsitassarsiorluni misissuinerup immikkoortuaniiginnaraluartut, suliassat najukkami innuttaasunut annertuumik sunniuteqalereersimasut. Pingaartumik aatsitassarsiorfimmik ingerlatsilernissap ilimanaateqarnera, sivisuumik tunisassionnissamut akuersissummik tunniussinissamut (imaluunniit itigartitsinissamut) suliap ingerlaneranut ataqatigiissillugu, najukkani innuttaasut akornanni neriuutaarutsitsillunilu ilatsiinnalersitsisimavoq. Aatsitassarsiorfimmik ingerlatsisoqalersinnaaneranut tapersersuisut aammalu akerliusut, aalajangiisoqarnissaa imaluunniit minnerpaamilluunniit qaqugu aalajangiinissaq naatsorsuutigineqarnera pillugu paasisutissiisoqarnissaa, erinitsaappaat. Nalorninartumiinnerup siunissami pilersarusionnissaq imaluunniit suliffissuarni tapertaasussani imaluunniit unammillertaasinnaasuni aningaasaliinissaq, ajornakusoortippaa. Sunniutaasoq taanna Qaqortumut sanilliullugu Narsami ersarinneruvoq.

Inuit ilaasa nalunaarutigaat, aatsitassarsiorfissat najukkani suliassanut tapersersuisut aammalu akerliusut akornanni inuiaqatigiit ataqatigiinnerannik akornusiisimasut, tamatumalu siunnerfiit ataatsimoorussat, aatsitassarsiornermut tunngassuteqanngitsut, pillugit suleqatigiinnissaq ajornakusoornersissimagaa. Paasisutissat aatsitassarsiorfiutiqatigiiffiit aammalu nunani tamalaani kattuffiit

naalagaaffimmeersuunngitsut saqqummiussa at tigineqanngillat, aammalu innuttaasut amerlasuut isumaqarput pisariaqartititik aammalu siunissamat kissaatigisatik, suliaqartuusunut avataaneersunit taakkunanga soqutigineqanngitsut. Peqataasut ilaat misigisimapput isummatik tusaaniarneqanngitsut, akunnaannersiornikkut akimmiffiit, soorlu ungasissuseq aammalu ataatsimiititsinerit akunnaatsunik piffissalerneqartarnerat, internettikkut attaveqaatit killeqarnerat aammalu paasissutissat ilisimatuunit suliaasut paasiuminaatsut paasinissaasa unamminartortaqaqartarnerat (assersuutigalugu internettikkut ilisimasat pissarsiarineqarsinnaasut, amerlanertigut tuluttuujusartut) pissutaallutik, suliap ingerlanerani pimoorussisumik peqataaniartarneq imaluunniit paasissutissanik tutsuiginartunik pissarsiniartarneq, ajornakusoortarluni. Oqaloqatigisatta amerlanersaat isumaqartut Naalakkersuisut (Namminersorlutik Oqartussat) naggataatigut aalajangiisinnaatitaanerit eqqortuusoq, ilai isumaqarput najukkami soqutigisat naammattumik eqqarsaatigineqartanngitsut imaluunniit Nuummi aalajangiisartut suliap ingerlanerani najukkami pissutsit aarlerissutaasullu tamakkiisumik eqqumaffigisariaqartut, eqqumaffigisanngikkaat. Taakkua suliaqarfiusussat, illoqarfinnut, suliaasat taamatut annertussusillit inooqatigiinnermi sunniutigisassaannik imaluunniit avatangiisini mingutsitsisinnaanerup aarlerinaateqarneranik, nanertorneqartussanut, iluaqutaanissaat pillugu qularunnaarsinneqarsimanngillat.

Tamatuma saniatigut paasivarput Qaqortumi aamma Narsami isummat naatsorsuutigisallu annertuumik assigiinngitsuusut. Taakkua ilai aatsitassarsiorfissanut pilersaarutit assigiinngissuteqarnerannut tunngatinneqarsinnaapput - assersuutigalugu uranimik piiasoqassanersoq. Kuannersuarni suliaasamat akerliusut nassuiaapput, tamatumunnga ilaatigut najukkami sunniutaasussat aarleqqutigineqarnerat pissutaasoq, soorlu avatangiisinut mingutsitsineq taamatullu nunarsuarmi aarleqquteqarnermik pissuteqarluni, soorlu urani piujuartitsiviusumik atomip nukinganut atorineqassanersoq pillugu nalornissuteqarneq aammalu nunani nassiussivigineqartuni atomip nukinganit eqqagassanik suliarinnittarnermut imaluunniit urani atomip nukinganik sakkussiani atorineqarsinnaanerit aarlerinaateqarnera pillugit isumanerluuteqarneq. Kuannersuarni suliaasamat akerliliissuteqartut ilai taamaallutik Tanbreez-ip suliaasaanut imaluunniit aatsitassarsiornermik ingerlatsineq ataatsimut isigalugu akerliunerusariaqanngilaq. Illoqarfiit assigiinngissutai allat inooqatigiinnikkut aningaasaqarnikkullu assigiinngissuteqarnernut tunngartinneqarsinnaapput. Assersuutigalugu Qaqortoq kommunimi allaffissornermi qitiuvoq, ilinniarnertuunngorniarfeqarluni aammalu innuttaasut sulisorineqartut aalajaatsuullutik, ilinniarsimasuullutik, Narsami innuttaasut sukkaasumik ikiliartorlutik, ilaqutariit nukissaqarluarnerusut suliffiit ilinniarnissarlu malersorlugit illoqarfik qimattarlugu, ilaqutariit nukissaqannginnerusut tassaniiginnarlutik. Illoqarfinni marlunni taakkunani inuit oqaloqatigisatta isumaqatigiinngissutigisat annertoq, aatsitassarsiorfinnut annertunerpaatigut attuumassuteqanngilaq, tassalu Qaqortumi nutaamik mittarfiliornissamik pilersaarut. Qaqortumi innuttaasut tupaallaataanngitsumik isumassarsiamut tapersersuipput, Narsami innuttaasut naapitatta oqaatigalugu tamatuma kiffartuunneqarnerminnik annikillisisinissaa aammalu billetsit akiinik qaffatsitsinissaa aarlerissutigalugu, aammalu mittarfiup nutaap timmisartunit anginerusunit miffigineqarsinnaanani mikivallaarnissaa aarleqqutigalugu.

Tanbreez-ip suliassaa Qaqortumi innuttaasut siunissamut isumaliutersuuteqarneranni initoorujussuuvoq, tassani aatsitassarsiorfissaq tapersersorneqaraluarpat tapersersorneqanngikkaluarpalluunniit apeqqutaanani. Kisianni innuttaasuni amerlasuuni tamanna apeqqutini pingaarnerpaajunngilaq. Kisiannili Qaqortup siunissaa pillugu Narsami Kuannersuarni suliassaq tusarsaanerpaajuvoq. Kuannersuarni suliassamut illersuisut isornartorsiuisullu tamanna Narsap taamaalillunilu nunap immikkoortuata siunissaanut aalajangiisuulluinnartumik pingaarutilittut isigaat. Ilaasa tamanna, suliffissaqartitsinikkut aammalu sullissinermut suliassaqarfimmi niuerfissanut periarfissaqalernikkut, illoqarfiup inuerukkiartortutut misigisaqarfiusup annaanniarnissaanut aalajangiisuulluinnartutut isigaat. Allat tamanna illoqarfiup akersuuttup nakkartinnissaanut kaamiisussatut kingullertut, nunaateqarnermik, takornariartitsisarnermik aalisarnermillu aseruisussatut aammalu mingutsitsisoqarnissaanik aarleqquteqarneq pissutigalugu najugaqartut aarleqquteqartut illoqarfiup angerlarsimaffigisamik qimannissaanik pinngitsaaliisussatut, isigaat.

Ukioq manna Tasiilamut tikeraarluta aammalu 2018-imi Kalaallit Nunaata avannaanut angalalluta misissuineramik tamanna malitseqartinniarpaput, tassani Kalaallit Nunaanni aatsitassanik paaanermik suliaqarneq aammalu innuttaasunut sunniinerit pillugit najukkani innuttaasut isumaat tusarniarlugu, najukkani innuttaasut oqaloqatigissallutigu.